

Waste

پسماند به مواد جامد، مایع و گازی (غیر از فاضلاب) اطلاق می‌شود که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل فعالیت انسان است و از نظر تولیدکننده زاید تلقی می‌شود (قانون مدیریت پسماند، ۱۳۸۳). به عبارت دیگر، زباله یا پسماند به هر نوع ماده‌ای گفته می‌شود که از نظر انسان غیرقابل استفاده است (Galab et al., 2004). پسماندها در قانون مدیریت پسماند به پنج دسته پسماندهای عادی، پسماندهای پزشکی (بیمارستانی)، پسماندهای ویژه، پسماندهای کشاورزی و پسماندهای صنعتی تقسیم می‌شود (سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۳۹۱ و قانون مدیریت پسماند، ۱۳۸۳). از آنجا که پراکندگی این گونه مواد بر زیبایی مناظر شهری اثرگذار است و باعث ایجاد بوی بد و تجمع موش و حشرات مزاحم می‌شود، مدیریت بهینه این گونه مواد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و مستلزم شناسایی نوع، میزان و حجم آن‌ها است (Lagrega et al., 2001). از لحاظ تاریخی، سلامت انسان مهم‌ترین ضرورت مدیریت پسماند بوده است. اما امروزه پایداری محیط‌زیستی و حفظ منابع طبیعی، جلوگیری از آلودگی محیط‌زیست، برنامه‌ریزی و سامان‌دهی نظام مالی و بازده اقتصادی از طریق بازیافت از مهم‌ترین دلایل اهمیت مدیریت جامع پسماند است. مدیریت جامع پسماند سیستمی است که جریان پسماند، جمع‌آوری، پردازش و دفع پسماند را در تعامل با یکدیگر مدیریت می‌کند، به نحوی که اهداف محیط‌زیستی، اقتصادی و اجتماعی مطلوب در یک منطقه مشخص به دست آید. به عبارت دیگر مدیریت پایدار پسماند باید از لحاظ محیط‌زیستی مؤثر، از لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه و از لحاظ اجتماعی مقبول باشد. در یک نگاه کلی، اصولاً سلسله مراتب مدیریت پسماند شامل

اجتناب از تولید پسماند، کاهش پسماند، استفاده دوباره از پسماند، بازیافت و بازیابی مواد و انرژی و در نهایت، دفن پسماند است (نصیری، ۱۳۹۲). مؤثرترین ویژگی‌های یک سیستم مدیریت پسماند پایدار عبارت است از: جامعیت سیستم، انعطاف‌پذیری، مقیاس و مقبولیت اجتماعی. از این رو، لازم است که فرآیندهای درون یک سیستم مدیریت جامع پسماند، یعنی جمع‌آوری، انتقال، دفع، پردازش و بازیافت، در ارتباط کامل با یکدیگر باشد، به نحوی که به اهداف مربوطه برسد (مدیریت فناوری اطلاعات و مرکز اسناد، ۱۳۹۲).

کتاب‌شناسی

- سازمان حفاظت محیط‌زیست (۱۳۹۱). قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای محیط‌زیست انسانی، تهران: شاعری، ع. ک.، رحمتی، ع. د.
- مدیریت فناوری اطلاعات و مرکز اسناد، مرکز مدیریت و برنامه‌ریزی شهر تهران (۱۳۹۲). بررسی فرآیند مدیریت پسماند در جهان و ایران، تهران: نورپور، ع.، افراسیابی، ه.، داودی، س.، م. مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۳). قانون مدیریت پسماند.
- نصیری، الف. (۱۳۹۲). مدیریت مواد زاید جامد شهری و نقش آن در توسعه پایدار (مطالعه موردی: شهرداری منطقه ۱۲ تهران). سپهر، ۸۸ (۲۲)، ۹۹-۹۲.
- Hahn, R. W. and R. N. Stavins. (1992). Economic incentives for environmental protection: - Integrating theory and practice. American Economic Review 82 (2), 464 – 468.
- Lagrega, M. D., Buckingham, P. L., & Evans, J. C. (2010). Hazardous waste management. Waveland Press.
- Galab, S, sudhakar. S and John post. (2004). collection , transportation and disposal of urban solid wast in Hyderabad" Technology and Engineering.

نغمه مبرقی‌دینان

هیئت علمی پژوهشکده علوم محیطی دانشگاه شهید بهشتی

ریحانه رسول‌زاده

دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی محیط‌زیست پژوهشکده علوم محیطی

دانشگاه شهید بهشتی

¹ Integrated Waste Management